కలువకొలను సదానంద

ఊరి రివంతా ఒక్క [illegible] తోటమీద వడిపించగల సామర్థ్యంవున్నా— ఊరికి సంబంధించిన బాగోగులను గురించి పట్టించుకునే స్వభావంకాదు—శివకామయ్యది. స్వార్థంలో మునిగితేలడమేగాని—పదుగురికి ఉపయోగకరమైన కార్యాలలో అతడెప్పుడూ భోక్త్వం కలుగజేసికొని ఎరుగడు......అటువంటి మనిషి ఈవాడు తానై ముందుకువచ్చి, ఇటువంటి సత్కార్యానికి పదిమందినీ పురమాయించాడంటే—అది ఆశ్చర్యపడవలసిన విషయమే!....

పాకాల ఒక చిన్న బస్తీ. గోర్పాడు, ముత్యాలపల్లి, వెంకట్రామాపురం—ఈ మూడూ ఆ బస్తీకి ఉత్తరంగా ఒకే సరళరేఖలో ఉన్న చిన్న పల్లెలు. ఈ మూడు పల్లెలనూ కలుపుకుంటూ పాకాలనుండి వెంకట్రామాపురంవరకు మూడుమైళ్ళ పొడవున ఒక బండి బాట పోగిపోతుంది. ఆ బండిబాట గోర్పాడు వద్దనుండి ముత్యాలపల్లిదాకా—గుట్టలను చుట్టుకుని, అర్ధ వృత్తాకారంగా వంపుతిరిగింది. ఆ వంపు చివళ్ళను కలుపుతూ, ముత్యాలపల్లినుండి గోర్పా

డుకు — బంజరుభూముల్లో చొచ్చుకుంటూ, సూటిగా ఒక సన్నటి కాలిబాట ఏర్పడిపోయింది. ఆ కాలిబాటను, బండిబాటలో ఏర్పడిన ఆ వంపును సర్వేచేసి, కాగితంమీద చిత్రించితే—వంచికట్టిన వింటి చాపంలా బండిబాట, ఆ చాపానికిచెందిన వింటి నారిలా కాలిబాట కనిపిస్తాయి. ఎంతటి గ్యారంటీ పొందిన పాదరక్షలైనా ఆ గులకరాళ్ళత్రోవలో కంపెనీపేరును నిలబెట్టలేవు. గొడుగు చేతబట్టుకుని, గారడీవాడైనా త్రాటిమీద సునాయాసంగా నడిచిపోగలడుగానీ, కాళ్ళల్లో సత్తువలేనివాడు ఆ దారిలో నృత్యభంగిములు ప్రదర్శించకుండా మాత్రం నడిచిపోలేడు.

ముత్యాలపల్లిదగ్గర మాత్రం—మెట్టచేలనడుమ ఒక ఫర్లాంగు పొడుగునా—అది 'వన్ వే ట్రాఫిక్'. బాబమ్మ చేతివేళ్ళక్రింద తయారైన సేమియా పుల్లలా—ఆ త్రోవ అక్కడ క్రొత్తరూపాన్ని సంతరించుకొంది. అటూ, ఇటూ గుబురుగా ముళ్ళచెట్లు. అది చీమలకు రాచబాట అవుతుందేమోగానీ, మనుషులుమాత్రం అందులో నిరాటంకంగా రాకపోకలు జరుపలేరు......గుబురుపొదలనడుమ సాగిపోయే ఇటువంటి ఇరుకుదారిని గ్రామ్యభాషలో 'వోను' అంటారు.

......మట్టిబాటలో ఇటువంటి ఇబ్బంది ఏమీ వుండదు. మలుపులుమాత్రం జ్ఞాపకంపెట్టుకుంటే—మూసిన కన్ను తెరవకనే ముందుకు సాగిపోవచ్చు. కానీ—గోర్లాడునుండి ముత్యాలపల్లివరకు గల బండిబాటలో—ఎడ్లబండ్లో, సైకిళ్ళో తప్ప—కాలినడకతో పోయే నరుడు మాటువేసి చూచినా, కనిపించడు. మనుష్యసంచారమంతా ఆ కాలిబాటలోనే. ద్విపత్నీసమేతుడైన మునలిరాజుగారు చిన్నభార్యమీదనే మోజుపడ్డట్టు—మనుష్యులు ఆ కాలిబాటనే ఉపయోగించుకొనడానికి కారణం లేకపోలేదు. పథికుని\మునలిరాజుగా, బండిబాటను, కాలిబాటను ఇద్దరు భార్యలుగా ఉపమించినప్పుడు—ఈ 'రెండు'భార్యలమధ్య పెద్ద చిన్న తారతమ్యాన్ని నిర్ణయించేది 'దూరం' ఒక్కటే. కాలిబాట—మట్టిబాటకంటే అర్ధమైలు 'చిన్నది.'

......ఈ కాలిబాటకు సంబంధించినదే—ఇప్పుడు శివకామయ్య తలపెట్టిన సత్కార్యం. ఒకనాటి సాయంకాలం అతడు వెంకట్రామాపురంలోని తన భవంతిముందు అరుగుమీద పెద్దలందరినీ సమావేశపరచడంతో—అతని సంకల్పం ప్రస్తావనకు తేబడింది......"ఆ కాలిబాటకంటే దగ్గరత్రోవ మరొకటి లేనిమాట నిజమేకాని, అదైనా సలక్షణంగా వుంటేకదా?......మనవాళ్ళు ఆ దారిలో తిరగని రోజు లేదు. ముఖ్యంగా బస్తీలో చదువుకోడానికని పిల్లలు, వారంవారం సంతలో కూరగాయలమ్మకు రావడానికి ఆడవాళ్ళూ వెళ్ళక తప్పడంలేదు. కాళ్ళు కాయలుగావిపోయే గులకరాళ్ళు, ఒంటిని చీరేసే ముళ్ళపొదలు ఆ దారిలో కొల్లలుగా వున్నాయి. ఆ దారిని మనం చక్కజేసుకోవలసిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది......" అన్నాడు శివకామయ్య.

శివకామయ్య అన్నాడు, అది జరిగిపోవడంలో ఆశ్చర్యమేముంది?......ఒక నిర్ణీతదినాన—వెంకట్రామాపురం, హరిజనవాడ, ముత్యాలపల్లి—ఈ మూడూళ్ళనుండి కత్తులూ, గొడ్డళ్ళూ, పలుగులు, పారలు మొదలైన ఆయుధాలతో ఇంటికొక్కరు చొప్పున ఆ కాలిబాటమీదికి దండయాత్రకు బయలుదేరవలసిందిగా తీర్మానించడమైపోయింది.

* * *

వెంకట్రామాపురం, హరిజనవాడలనుండి మనుషుల్ని ప్రోగుజేసుకుని, అనుకున్నపనిని ఆచరణలో పెట్టడానికి బయలుదేరాడు శివకామయ్య. ముత్యాలపల్లిమొగలో ఆగి, ఒక్క పొలికేకపెట్టాడు. కేక వినడం తరువాయి—దళనాయకుని సంకేతధ్వని విని పరుగెత్తుకొచ్చే యుద్ధవీరుల్లా—ముత్యాలపల్లిలో నుండి ఒక పాతికమంది బిలబిలమంటూ వచ్చి, మూకలో కలిసిపోయారు. శివకామయ్య అందరికేసి పారజూచాడు. రానివాడల్లా ఒక్క జానకిరామయ్యమాత్రమే......"పాపం— జానకిరామయ్య వృద్ధుడు. పెళ్ళాంతప్ప, ఇంట్లో మరొక దిక్కు—లేనివాడు. తాను రాలేడు; మరొకరిని పంపలేడు...." అనుకుని, "బయల్దేరండి ఇక......" అన్నాడు శివకామయ్య.

....ముత్యాలపల్లినుండి ప్రారంభమయ్యే కాలిబాటకు తలలా—ఒక్క ఫర్లాంగు పొడవుతో 'వోను' మొదట్లోనే ఉంది. మీట నొక్కగానే ఒక్కుమ్మడిగా తమపనులు నిర్వర్తించే యంత్రవిభాగాల్లా—అందరూ కార్యరంగంలోకి దిగారు. ఎద్దుపంటికింది గరికపోచలా వోను ఛిన్నాభిన్నమైపోతోంది. తూరుపుకొండమీదినుంచి పైకెగసిన సూర్యుని లేతకిరణాలలో — ఏదో ప్రగతిసూత్రాన్ని చాటే మహోజ్జ్వల సాంఘికచిత్రంకోసం ఏర్పాటుచేయబడిన 'ఔట్‌డోర్ షూటింగ్'లా వుంది ఆ దృశ్యం....

......ఇదంతా చూచి, శివకామయ్య ఎందుకో తనలో తాను సగర్వంగా నవ్వుకున్నాడు.

ఆ గుంపులో ఒక క్రొత్తముఖం శివకామయ్యను ఆకర్షించింది. చారల పైజామామీద చారల చొక్కాతో వున్న ఆ అబ్బాయిని—దారితప్పి మనుష్యుల్లోకి వచ్చిన చారల జంతువుతో పోల్చవచ్చు. నుదుటిమీది కెగిరిపడుతోన్న నొక్కుల జుత్తుతో, ప్రత్యేకమైన వేషంతో కనిపించే ఆ యువకుడు బస్తీకి చెందినవాడని—చూడగానే తెలుసుకున్నాడు శివకామయ్య. ఆ యువకుడు 'ఖడ్గపాణి'యై త్రోవకు ఇరుపార్శ్వాలలోవున్న లతాశ్రేణులను చీల్చి చెండాడుతున్నాడు. రాములవారికి ఉడుత సాయపడినట్టుంది—పాపం—అతడు పడుతూన్న శ్రమ. అతడెవరో తెలుసుకోవాలన్న కుతూహలం అంకురింపగా—చేతిలోని గడ్డపారను నేలలోనికి దిగవేసి, శివకామయ్య అతనిదగ్గరకు నడిచాడు.

"ఎవరి అబ్బాయి నాయనా నువ్వు?......"

ఆ యువకుడు తలెత్తి చూచాడు. "నేనాండీ...... నేనాండీ......" తన పేరేమిటని అడిగిన పెండ్లికొడుక్కు సమాధానం చెప్పలేక ముడుచుకుపోయే పెండ్లికూతురులా సిగ్గుపడిపోయాడు అతడు..... "నేను......జానకిరామయ్య మావాతా!......"

"ఎట్టా?.....జానకిరామయ్య మనవడు పెండ్లీడు కెదిగిపోయాడని నాకు తెలియనే తెలియదు...." అంటూ ఆశ్చర్యపోయాడు శివకామయ్య. ఏదో పొరబాటు జరిగిపోయిందన్నంత తొందరగా—"పి కెందుకు? నీ కెందుకు?... ..అవసరం లేని శ్రమ! ... ఆ కత్తి అక్కడ పారెయ్..." అన్నాడు.

"ఫరవాలేదులెండి! .... న్యాయం అందరికీ ఒక్కటే!...మా తాతయ్య బయలుదేరితే, ఆయన్ని ఆపి, నేనే వచ్చాను......" అన్నాడు జానకిరామయ్య పౌత్రుడు.

ఆ వినయవిధేయతలకు శివకామయ్య సంతోషపడ్డాడు....."మంచిది.. ....మీది బహూశా రుకదూ?... చదువా?......ఉద్యోగమా?...."

"బి. ఏ. పూర్తయింది. తర్వాత ఏం చేయాలో ఇంకా తేలలేదు."

"చదువు, చదువు! మీ తాత ఉన్నాడుగా! అండను క్కూడా వెళ్ళిరావచ్చు. మీ నాన్న ప్లీడరనుకుంటాను. నువ్వు లీడరే అయి కూర్చోవచ్చు...అదృష్టం కోటిలో ఒక్కణ్ణి—నీబోటివాణ్ణి తప్ప, అందర్నీ ఎలా వరిస్తుంది?....అయితే నీ పేరేమిటన్నావు?...."

"మధుమూర్తి!"

"ఓహో!....మధుమూర్తి...." అని తనలో తాను పునరుచ్చరించుకుంటూ వెళ్ళి గడ్డపలుగు చేతికందుకున్నాడు శివకామయ్య. అతని ధోరణి చూచి, తనకు పిల్లనిచ్చి పెళ్ళిజేయడుగదా అని సందేహం కలిగింది మధుమూర్తికి. అతడు ఆలోచనల్లో పడ్డాడు.....

మంచికన్యకు మొగుడు కావడానికి అత డన్నివిధాలా అర్హుడు. అందమూ, వయసు, చదువు, సంస్కారము, గుణము అన్నీ ఉన్నాయి. ఇటు తండ్రిగారి ఆస్తికీ, అటు తాతగారి ఆస్తికీ తానే వారసుడు. తన తల్లి—జానకిరామయ్యకు ఏకైక సంతానమైతే—ఆమెకడుపున గాసిన ఒక్కగానొక్క కాయే తాను. చిత్తూరులో—ఇంటిబయట కీర్తినీ, ఇంటిలోపల కాంచనాన్ని ప్రోగుచేసుకుంటున్న ప్లీడరు రాజారావు తన తండ్రి. 'రాజారావు సలహాలు! ఒకొక్కక్క సలహా ఒక కోటి వరహాలు!.....' అని తన ఇంటిముందు బల్ల వ్రేలాడగట్టిస్తే—"రాజారావు సలహాలు ఇంత చౌకా?" అని ప్రజలు ఆశ్చర్యపడడంలో ఆశ్చర్యంలేదు. కాని, తనవిషయంలో మాత్రం తండ్రిగారి సలహా పనికిరాకపోయింది...."ఇంకా చదువుకుంటానని మీ తాతయ్యతో చెప్పరా!...." అంటాడు ఆయన. చదువొక అగ్నిగుండం! తనను ఆ గుండంలోనికి త్రోసే పాపకృత్యం తాతయ్యచేతుల మీదుగా జరగాలి....పట్టపరీక్ష పూర్తిచేసేసరికి—ఏడుమట్లలోతు నీటిలో జారిపడిన సూక్ష్మవస్తువును వెతికి, వెలికి తీసుకువచ్చినట్లైంది తన పని......ఇంకా ఊపిరైనా పీల్చుకోలేదు—"మళ్ళీ దూకు, ఇంకా లోతు కెళ్ళు!" అనడం ఏమి భావ్యం? రాజారావుగారే మరొక సలహా ఇచ్చారు...."పోనీ—నీ కంత కష్టంగావుంటే—బి. ఎల్. తీసుకో. బృందావన్ గార్డెనులో షికారులా పైలాపచ్చీసుగా గడిచిపోతుంది......"

తాతయ్య ఏమని సూచిస్తాడో తెలుసుకుని, ఒక పదిరోజులు పల్లెలో గడిపిపోదామని ముత్యాలపల్లికి వచ్చాడు తాను. "తాతయ్యా! చదువు ఆప వద్దంటున్నాడు నాన్న. నువ్వేమంటావు?...." అని అడిగాడు. "చదువేమి చదువురా యింకా?.....నాకు

—42వ పేజీ చూడండి

సంకల్పసిద్ధి

25-వ పేజీ తరువాయి

పదిహేనో ఏటనే పెళ్ళయిపోయింది......చదువుకు స్వస్తిజెప్పి, పెండ్లి జేసుకుని, పొలంపనులు చూసుకుంటూ ఇక్కడే ఉండిపో. కోటివిద్యలు కూం(డకు లోకువ! నా మాటవిను. బాగుపడతావు..!..'' అన్నాడు జానకిరామయ్య ......అదీ మాట! ఆయన మరో అరవైయేండ్లు (బతకాలి — అనుకున్నాడు మధుమూర్తి.

.....మధుమూర్తి ఆలోచనావీచికలు హఠాత్తుగా ఆగిపోయాయి.....వేసవికాలపు నీరెండకు అడ్డంగా గొడుగుపట్టుకుని, భుజాలను పయ్యెదతో కప్పుకుని నడిచి వస్తోంది మాలతి. ఆమె దగ్గరకు రాగానే—అందరితోబాటు మధుమూర్తి కూడా (ప్రక్కకు తొలగి నిలబడ్డాడు.ఆమె ఎప్పటివలెనే మౌనంగా ముందుకు సాగిపోయింది. కాదంటే—పోతూపోతూ బిగించిన పెదవులను ఒక్కసారి అటూ ఇటూ ఆడించడమొక్కటే (క్రొత్తదనం.

........ఆమె కనుమరుగైపోయేంతవరకూ వెనుకనుండి చూస్తూ, అలా నిలబడిపోవడం తనకు పరిపాటి. ఆ పని ఇప్పుడు చేయలేకపోయాడు అతడు. కారణం—తాను ఒంటరిగా లేడు.

.....(క్రమంగా వోను రూపుమాసిపోతోంది.... కాలిబాటను అటుండనిచ్చి, ముఖ్యంగా వోనును నేలమట్టం చేసివేయడం మధుమూర్తికి సుతరామూ ఇష్టంలేదు. హరిశ్చం(దునికికూడా ఒకప్పుడు ఇటువంటి ధర్మసంకటమైన పరిస్థితి సంఘటిల్లింది. అటు రాజాజ్ఞ; ఇటు తాళిగట్టిన భార్య!.....తను (ప్రియమైన ఆ గుబురులను చేజేతులా ఎలా ఛేదించగలడు మధుమూర్తి?

......తన (ప్రణయ(ప్రకరణంలో ఆ వోను మిక్కిలి (ప్రాధాన్యతను సంపాదించుకొన్నది. ఆ వోనులో ఒక్కమనిషితప్ప, ఇద్దరు చొరడం కష్టతరం. పదిహేనురోజుల(క్రితం పాకాలలో రైలు దిగి, తాతగారింటికి వస్తూవుంటే—ఈ వోను పడువు, మొట్టమొదటిసారిగా ఎదురుపడింది మాలతి. ఒక్కమనిషిమా(త్రమే నడిచిపోతూంటే ఇరుపార్శ్వాలలోని పొదలూ, కదలాడిపోయే ఆ ఇరుకుదారిలో ఒండొరులను దాటుకోవడానికి చాలా అవస్థపడవలసివచ్చింది. ఈ పరిస్థితిలో ఆమె ముఖం సిగ్గుతో ఎ(ర్రబారింది. (ప్రక్కలకు తొలగినా ఇద్దరి భుజాలూ రాచుకోక తప్పలేదు. మధుమూర్తి హృదయంలో ఈ మధురానుభూతి గాఢంగా నాటుకొన్నది.

ఆతర్వాత అతడు హృదయాన్ని అదుపులో పెట్టుకోబోయినా— అది పై సంఘటనవలన రేకెత్తిన వేదనామాధుర్యానికి గురికాక తప్పలేదు. ఆమె రెండు మూడు రోజులు అటూ ఇటూ తిరుగాడుతూ కనిపించడంతో ఆమెనుగురించిన వివరాలు సేకరించడం సులభమే అయింది.

"ఆమె రోజూ ఇటువెళ్ళి వస్తూఉంటుందే—ఎక్కడైనా స్కూల్లో పనిచేస్తోందా?...." అని అడిగాడు ఒక (ప్రాంతీయుణ్ణి.

"అవును!" అని జవాబు.

"అయితే— ఇది గొప్పవిషయమే! (స్త్రీ ఉద్యోగం చేయడాన్ని పల్లెలుకూడా (ప్రోత్సహిస్తున్నాయంటే—దేశంలో మహిళాభ్యుదయం పూర్తిగా సాధించబడినట్లే!.....ఆమె తం(డి రంగయ్య ఎంతటి ఆదర్శవంతుడోకదా?....."

"ఆమెతం(డి; రంగయ్యకాదు శివకామయ్య!"

ఆమెనుగురించి తెలుసుకోవడంలో తాను చూపిన నేర్పుకు తనే మురిసిపోయాడు మధుమూర్తి.

మాలతి సెకండరీ(గేడు ప్యాసై, గోర్వాడు (ప్రాథమిక పాఠశాలలో ఏకోపాధ్యాయినిగా పనిచేస్తోంది. నిజానికి ఆమెకు వచ్చిన మార్కులకు అధికారులామెను ఏ ఉన్నతపాఠశాలకో వేసి ఉండవలసింది. కాని, లోకానుభవానికి కాణాచిఅయిన శివకామయ్య లాభనష్టాలు రెంటినీ తూచి, తన కూతుర్ని గోర్వాడులో వేయించుకున్నాడు. దేశంలోని పాఠశాల లన్నిటిలోనూ—అతనిఇంటికి అతిసమీపంగా ఉన్నది — గోర్వాడుస్కూలు. పు(త్రికకోసం ఇంటి(ప్రక్కనే ఒక స్కూలు పెట్టించడానికి శివకామయ్య (ప్రయత్నిస్తున్నాడన్న (ప్రవాదంకూడా లోకులలో కద్దు....

"శివకామయ్యకేం?......రాజాధిరాజు! ఇటు సేద్యం, అటు వ్యాపారం, మరొక(ప్రక్క అమ్మాయి సంపాదన......" అని ఎవరైనా చనువువున్నవాళ్ళు ఎత్తిపొడిస్తే—"అదంతే! నా ఇష్టం, తన ఇష్టం ఉన్నంతకాలం అమ్మాయి ఉద్యోగం చేస్తూనే ఉంటుంది. ఒక అయ్యచేతిలోపెట్టిన తరువాత వాడి ఇష్టం!...." అంటాడు శివకామయ్య.

......మాలతి (ప్రతిరోజూ ఉదయం పాఠశాలకు వెళ్ళి, సాయంకాలం తిరిగివస్తుంది. మధ్యాహ్న భోజనం తీసుకువెళ్ళడం సేద్యగానిపనులలో ఒకటి.

ఆమె రాకపోకలు అందరికిమల్లేనే కాలిబాటలోనే జరిగిపోతుంటాయి.

......చదువుసంధ్యలతో నిమిత్తంలేక వి(శ్రాంతిగావున్న మధుమూర్తి బు(ర్రనిండుకూ, నిర్విరామంగా పని తగిలింది. వయస్సుపెట్టే యాతనకు అతడు తాళలేకపోయాడు. మాలతిసుందరమూర్తి వికసితపద్మమైతే—అతని మనస్సు సర్వకాలసర్వావస్థల్లోనూ ఆ పద్మంచుట్టూ తిరిగే (భ్రమరమైపోయింది.

చిలిపితనానికి మారుపేరే మధుమూర్తి. (ప్రతి ఉదయమూ, సాయంకాలమూ—మాలతి కంటబడేంతవరకు అతడు వోనుదగ్గర వేచివుండేవాడు. ఆమె వోనులో (ప్రవేశించగానే—మధుమూర్తి ఆమెకు అభిముఖంగా వెళ్ళేవాడు. లేడిపిల్లలా మాలతి అతనివైపు బెదురుచూపులు చూచేది. ఆమె భీతనయనాలను చూచి, పులకాంకితుడయ్యేవాడు—మధుమూర్తి. మాలతిమా(త్రం నోరు విప్పేది కాదు. అతనివైపు ఒక్క (ప్రసన్నవీక్షణమైనా (ప్రసరింపజేసేదికాదు. ఎదురుగావచ్చే ఆ యువకుణ్ణి ఒక అగ్ని జ్వాలగా భావించి, తన శరీరకుసుమం ఆమంట తాకిడికి ఎక్కడవాడిపోగలదో అన్న భయంతో (ప్రక్కకు ఒదిగి, గబగబ ముందుకు సాగిపోయేది. మధుమూర్తికి ఒకింత కోపం వచ్చేది. ఆమె తన అర్ధాంగి అయివుంటే—ఆమెపైన అలుకవహించి, ఒకటి రెండు పూటలు నిరాహారదీక్ష కొనసాగించేవాడేమోగానీ—ఇప్పుడుమా(త్రం అతనికోపం ఆమెనేమీ చేయజాలదు. ఆమె కటాక్షవీక్షణంకోసం—ఇంతగా పరితపించిపోయే తనలో నిరాశనురేపి పోతున్నందుకు—ఆమెకు విధించవలసిన శిక్ష ఏమిటో అతనికి తోచేదికాదు. తాను న్యాయశా(స్త్రం తీసికోవడమే సంభవిస్తే—న్యాయశా(స్త్ర(గంథాలలో ఆ వివరాలేమైనా వున్నాయేమో చూడాలి.....

తన దినచర్యలో (ప్రధానకార్య(క్రమం, ఇలా సాగిపోతుండగా—కాలిబాటను గమనయోగ్యం చేసుకోవాలన్న 'దురుద్దేశం' (గామస్థులకు కలగడం—మధుమూర్తికి కాలి(క్రింది సోపానాన్ని (క్రిందికి లాగివేసినట్లైంది. ఇక రేపో మాపో తాను తన స్వ(గామానికి (ప్రయాణం కావలసివున్నా—తనకు ఉల్లాసాన్ని, అవ్యక్తానందాన్ని (ప్రసాదించే ఈ కార్య(క్రమానికి ఇంతలోనే భంగం వాటిల్లడం తనకు ఇష్టంలేదు. అయినా—తన ఇష్టాయిష్టాల (ప్రసక్తి ఎవరికి కావాలి?......

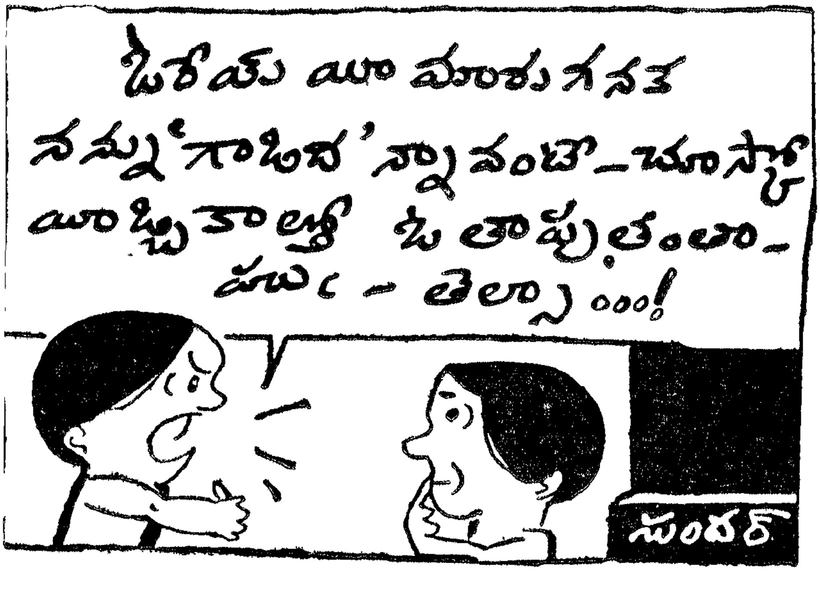

సూర్యుడు ఆకాశమధ్యరేఖను దాటి, పశ్చిమ దిశా భాగంలోనికి ప్రవేశించేసరికి—కాలిబాటలోని ఎగుడు దిగుళ్ళన్నీ చదునైపోయాయి. పీను మటుమాయమైపోయి, ఆచోట రెండుబారల వెడల్పైన చక్కని దారి వెలసింది.

*　　　*　　　*

తనమనస్సుకు ఇక్కడే మందిరంకట్టి, మధుమూర్తి మరునాడే చిత్తూరికి వెళ్ళిపోవా లనుకున్నాడు. తనకు మల్లేనే ప్రకృతిసుందరిని విడువలేక విడిచి వెళ్ళిపోతున్న ఆ అస్తమయసూర్యుని పరికిస్తూ మాలతి కోసం దారిలో నిరీక్షించసాగాడు అతడు.

తీగలతో పోటీచేస్తూ, వయ్యారంగా నడిచి వస్తోంది మాలతి. మధుమూర్తి గొంతు సవరించుకుంటున్నాడు. మాలతి చేరువైంది. ముందుకు వెళ్ళబోతూ—అమ్మవారి విగ్రహంముందు వినమ్రుడై వున్న భక్తశిఖామణిలా దారి ప్రక్కన నిలబడివున్న మధుమూర్తికేసి ఒక్కచూపు చూసింది. మధుమూర్తి, ఇదే తరుణంగా భావించి, "ఏమండీ! నేను మీతో మాట్లాడటం ఇదే ప్రథమం. శ్రమ అనుకోకుంటే ఒకమాట అడగాలనుంది......" అన్నాడు మందహాసవదనంతో.

ఆమె ఆగలేదు. కానీ, గమనవేగాన్ని తగ్గించి, 'ఏమి' టన్నట్లు! అతనివైపు చూచింది.

"నేను ఎంత ప్రయత్నించినా—నోటిమాటైనా మాటాడక దూరదూరంగా ఉండిపోతున్నారు. నన్నుగూర్చి తెలుసుకోవాలన్న కుతూహలమే మీకు లేదా?......" అన్నాడు మధుమూర్తి.

"తెలుసుకోవలసిన అవసరమేమీ లేదుగనుక!...." అనేసి, ఆమె సూటిగా ముందుకెళ్ళిపోయింది.

తప్పుచేసిన పిల్లవానివీపున మోగిన అయ్యవారి పేడిగుద్దులా—ఈమాట మధుమూర్తి హృదయాన్ని తాకింది. అతని మనస్సు సిగ్గుతో తల్లడిల్లిపోయింది.

*　　　*　　　*

ఆరాత్రి భోంచేసి, ఆరుబయట మంచంమీద వెల్లకిలా పడుకొని, ఆకాశంలోనికి చూస్తూ, ఆలోచనామగ్నుడై వున్న సమయంలో — "ఏమిరా, ఏ మాలోచించావు?" అంటూ ఉపక్రమించాడు జానకిరామయ్య.

మధుమూర్తి నోరు విప్పలేదు

జానకిరామయ్య భావగర్భితంగా నవ్వాడు. "అంతా నాకు తెలుసునులేరా. చెప్పడానికి సంకోచమెందుకూ? నేనూ ఒకకంట కనిపెడుతూనేవున్నా నీ వ్యవహారం!"

"అబ్బే! ఏముంది? ఏమీలేదే!...." అన్నాడు మధుమూర్తి తొట్రుపాటుతో.

"తొట్రుపడతావెందుకూ?.... తప్పు నీదిగాదు. వయస్సుది. నేనూ అంతేలేరా బాబూ—మీ అమ్మమ్మ మెడలో ఆ మూడుముళ్ళూ వేసేంతవరకు నాకూ నిద్రపట్టలేదు...." అన్నాడు జానకిరామయ్య—ఇంటిలోపలి తన భార్యకు వినిపించేటంత బిగ్గరగా.

.....ఆయన మళ్ళీ కొనసాగించాడు......"అయినా నీ వివేకానికిమాత్రం మెచ్చుకోవలసిందే!....సరేలే! రేపు నువ్వెళ్ళు!......శివకామయ్యతో మాట్లాడి మీ నాన్నకు ఉత్తరం వ్రాస్తా...."

......మధుమూర్తి సంభ్రమసాగరాన్ని తరించి గట్టునబడేసరికి—ఆనందోద్యానం అతనికి స్వాగతం పలికింది. ఆ ఉద్యానవనంలో విహరిస్తూ, అతడు మరునాడు చిత్తూరుకి వెళ్ళిపోయాడు.

'కణకణ' మువ్వల సవ్వడితో—బండిబాటవెంబడి—పొలాలలో రైలందుకోవాలన్న ఆతురతతో బిరబిర సాగిపోతున్నాయి రెండెడ్లబండ్లు. మొదటిబండిలో నవ వధూవరులు, ఒక పదేండ్ల అమ్మాయి కూర్చున్నారు. వెళ్లనడుచువా డొకడు బండిదోలుతున్నాడు. రెండవబండిలో వియ్యంకులు, చుట్టపక్కాలు కూర్చున్నారు......

"కిట్టయ్యా! త్వరగా పోనియ్యి!......వాళ్ళకంటె మనం ముందుండాలి......" అని వధువు బండివాణ్ణి హెచ్చరించింది. కిట్టయ్య ఎడ్లకు ఒక్క చురక అంటించి ఛల్‌మన్నాడు. బండివేగం హెచ్చింది. రెండు బండ్లకు నడుమ అంతరం క్రమంగా ఎక్కువైపోతోంది.

ఈ మధురక్షణాలలో—అతనికి జానకిరామయ్య జ్ఞప్తికిరాకుండా వుండలేకపోయాడు.....తనకోరిక ఈడేరింది. పాండవమధ్యముని ఎల్లవేళలా అంటిపెట్టుకొని సహకరించిన శ్రీ కృష్ణపరమాత్మనిలా—ఆయన తనకు మరువరాని మేలుచేశాడు.

అయినా—తన ఈ సంకల్పం సఫలీకృతం కాగలదన్న గాఢవిశ్వాసం తనకు లేకపోయింది. మాలతికి తనపట్ల తొలగించరాని దురభిప్రాయం ఏర్పడిపోయి ఉంటుందనుకున్నాడు తాను. పెండ్లిచూపుల్లో ఆమె తననుచూస్తే—ఈ పెండ్లికి నిరాకరించడం తప్పదనుకున్నాడు. కానీ— తన ప్రయత్నం పెండ్లిచూపులతోనే ఆగిపోక—కళ్యాణంగా పర్యవసించడం తాను చేసుకొన్న పుణ్యం!.....

"మీ తమ్ముడి పేరేమిటి నాయనా?" సీతారామయ్యగారు గోపిని అడిగారు.

"నాకు తెలియదండీ! వాడికింకా మాటలు సరిగ్గా రావు కదూ, అందుకని వాడు ఏమంటున్నాడో తెలియదు" గోపి అదోలా మొహంపెట్టి సమాధానం చెప్పాడు.

ఎం. ఎస్. దేవరాజులు (మద్రాసు)

వధూవరుల ఆనందోత్సాహాలకు ప్రత్యామ్నాయంగా—ఎడ్లబండి ముందుకు ఉరకలువేస్తూ—కాలిబాటదగ్గర మలుపుదిరిగింది, మలుపులో — పల్లంలోఉన్న కొండవాగులోనికి వేగంగా దిగి మిట్టెక్కడంతో బండి అటూ, ఇటూ ఊగిసలాడిపోయింది. ఆ కుదుపులో మధుమూర్తి భుజంమీది పట్టు అంగవస్త్రం జారి క్రిందపడింది.

....మాలతిముఖంలో చిరునవ్వు మెరిసింది. "కిట్టయ్యా! బండి ఆపు!....కింద అంగవస్త్రం పడిపోయింది. దిగి తీసుకురా!...." అంది. కిట్టయ్య బండిఆపాడు. బండివెనుక ముప్ఫైగజాలదూరంలో పడివున్న అంగవస్త్రంకోసం వెళ్ళాడు. ఇంతలో మాలతి ముందుకు జరిగి, పగ్గాలను చేతికి అందుకుని, ఎడ్లను ఒక్కసారి అదలించేసింది. ఎడ్లు మెడలు ముందుకుసాచి, పరుగు లంకించుకొన్నాయి. అంగవస్త్రం చేతబట్టుకొని కిట్టయ్య "మాలతమ్మో....మాలతమ్మో...." అంటూ వెంటబడ్డాడు. అయినా బండిని అందుకోవడం వాడికి అశక్యమైపోయింది. మంచెమీద నిలబడి పిట్టలు తోలుతూ వడుసు పిల్ల విసరిన వడిసెలరాయిలా బండి రివ్వున కనుచూపుదూరానికి వెళ్ళిపోయింది.

ఆమె నైపుణ్యానికి మధుమూర్తి ముగ్ధుడైపోయాడు. బండిలో బండివాడు లేడు. సరసాలకు సరిహాసాలకు తాళంకాయలా ఉన్న ఒక్క అడ్డంకీ తొలగిపోయింది. పకపకనవ్వుతూ, బావనంటిపెట్టుకొనివున్న తన చెల్లెలు సుమతికి కనుసైగచేసింది మాలతి. ఆ కనుసైగకోసమే వేచిఉన్న సుమతి—తన చేతిలోని కథలపుస్తకంలోనుంచి ఒక కాగితాన్ని బయటకుతీసి, "బావా! నువ్వు ఇది చదవాలని అక్కగారి హుకుం!" అంటూ దాన్ని మధుమూర్తి చేతికిచ్చింది.

"కొంటె అబ్బాయిగారికి—

మా ఊరినుంచి టౌనుకు ఒక చక్కని బండిబాట ఉంది. కానీ—మనుష్యులది అడ్డుదారి వెతికే స్వభావం. అందరూ ముళ్ళూ, రాళ్ళూ, త్రొక్కుకుంటూ, కాలిబాటలో గమించడానికి కారణం అదే! దూరం మరికొంత ఎక్కువైనా, ఆలస్యమైనా, బండిబాటవెంట సాగిపోతే గమ్యస్థానం సుహాయాసంగా చేరుకోవచ్చు....

తమరు తొందరపడి వక్రమార్గాన్ని అనుసరింతబోయారు. ప్రయోజనం అటుండనిచ్చి, అది అనర్థాలకే ఎక్కువ ఆస్కారమౌతుంది. ఇది అర్థమైతే—అప్పట్లో నేను నిర్లిప్తత వహించడానికి కారణం కూడ అర్థమౌతుంది. సహజీవనమే గమ్యమైతే—ఆ గమ్యాన్ని చేరుకోడానికి పెద్దలు ఏర్పరచిన రాచబాట ఉండనేవుంది. రాయబారాలు, మాటలూ, మంతనాలూ, పెండ్లిచూపులు, తాంబూలాలు మొదలైనవన్నీ మజిలీలుగాగల ఈ మార్గం పథికుని ఓపికను పరీక్షించవచ్చు. గమ్యం చేరుకోవడం ఆలస్యం కావచ్చు—అయినా పోవలసిన త్రోవమాత్రం యిదే!.. ఈ మార్గానుసరణలో—సత్ఫలితం కానరావచ్చు. కానరాకపోవచ్చు....దుష్ఫలితాలూ, అనర్థాలూ మాత్రం వాటిల్లవు. ఈ నీతికి బద్ధురాలై వుండాలన్న సంకల్పమే తప్ప—మనస్సులో ఎటువంటి దురభిప్రాయమూ లేదని మనవి! ..... అంతరంగంలోని ఇష్టతకు ఈ వివాహమే తార్కాణం!.... "

....మధుమూర్తి ఈ మాటలు చదువుకుంటుఎంతసేపు—మాలతి అతన్ని ఓరకంట కనిపెడుతూ సిగ్గుతో వంకరలు తిరిగిపోతోంది.

మధుమూర్తి ఆనందాన్ని పగ్గాలువేసి ఆపుకుంటూ "నాక్కూడా పాఠాలు చెబుతోందే మీ అక్కయ్య!... అయితే సుమతీ, సంతులమ్మగారికి నేను ఇష్టమేనంటే ఒప్పుకుంటానుగానీ—ఈ సిద్ధాంతాలూ అవీ వట్టి కోతల్లే!...." అన్నాడు.

మాలతి పెదవులు చిరుకోపంతో ముడుచుకుపోయాయి. సిగ్గు ఆమెమాటల్ని అడ్డగించలేకపోయింది......"సాక్ష్యం కావాలన్నమాట! ... .. అయితే—కాలిబాటలో నేను నేలమట్టమైపోతే దానికి కారకులెవరనుకున్నారు?......"

......మధుమూర్తి ఆశ్చర్యంతో నోరు తెరచుకున్నాడు.........(ఔరా శివకామయ్యా!)

.......ఒకరి బాగోగులతో శివకామయ్య కేమిపని? అతనికి కావలసింది స్వార్థం! ★